

СХВАЛЕНО

На засіданні педагогічної ради
Підберізіцького ліцею
Підберізіцької сільської ради
Протокол від 20.01.2023 № 01

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора
Підберізіцького ліцею
Підберізіцької сільської ради
 Наталія ДОВГОШІЯ
10 січня 2023 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)
У ПІДБЕРІЗЦІВСЬКОМУ ЛІЦЕЇ
ПІДБЕРІЗЦІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

**ПОЛОЖЕННЯ
ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ)
У ПІДБЕРІЗЦІВСЬКОМУ ЛІЦЕЇ
ПІДБЕРІЗЦІВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ**

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення щодо протидії булінгу (цькуванню) у Підберізцівському ліцеї Підберізцівської сільської ради (далі – Положення) регламентує організацію роботи щодо запобігання та протидії булінгу та розроблене відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про повну загальну освіту», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646 «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти», листа Міністерства освіти і науки України від 14.08.2020 №1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню)» та визначає порядок створення освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації та визначає механізм реагування на випадки булінгу (цькування) у ліцеї.

1.2. Основною метою щодо протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу Підберізцівського ліцею Підберізцівської сільської ради (далі – Ліцею), формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя всіх його учасників: здобувачів освіти, педагогічних працівників, співробітників.

1.3. Головними завданнями є ознайомлення здобувачів освітнього закладу з поняттям «булінг», його видами та проявами; навчання конструктивним формам спілкування, поведінкових реакцій; зняття деструктивних елементів у поведінці; творче вирішення конфліктних ситуацій; усвідомлення і прийняття відмінностей; розвиток адекватного рівня самооцінки й самоконтролю; формування навичок саморегуляції, внутрішніх афективних процесів та емоційної адекватності у контактах учнів із навколишнім світом; підвищення рівня самосвідомості школярів, встановлення зв'язку із власним внутрішнім «я» та один із одним; вміння вільно виражати почуття.

II. ФОРМИ ТА ОЗНАКИ БУЛІНГУ

2.1. Виходячи із практичних спостережень, визначають такі форми булінгу:

- фізичний булінг – умисні поштовхи, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень, різного виду знущання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном (крадіжка, грабіж, ховання особистих речей жертви), фізичні приниження та ін.;

- сексуальний булінг є підвидом фізичного та означає дії сексуального характеру. Його важко розпізнати, тому що жертва сексуального булінгу панічно боїться розповісти про це дорослим, замикається в собі, постійно плаче на самоті, категорично відмовляється надавати будь-яку інформацію, може вчиняти спроби суїциду.

- психологічний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічного травмування шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість жертви. До цієї форми можна віднести:

– вербальний булінг: образливе ім'я, з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, поширення образливих чуток, словесне приниження, бойкот та ігнорування, залякування, використання агресивних жестів та інтонацій голосу для примушування жертви до здійснення певних дій, систематичні кепкування з будь-якого приводу;

– кібербулінг – новітній спосіб знущання з використанням електронних засобів комунікації, який включає приниження та цькування за допомогою мобільних телефонів, гаджетів, Інтернету.

2.2. Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

III. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ФУНКЦІЇ РОБОТИ, СПРЯМОВАНІ НА ПРОТИДІЮ БУЛІНГУ

3.1. Цькування дітей з боку однолітків, так званий булінг, – сьогодні одна з найбільш поширених проблем освітніх організацій, яка істотно збільшує ризик суїциду серед молоді, призводить до ескалації агресії і насильства в колективі, зниження успішності, емоційних і невротичних проблем.

Профілактика булінгу передбачає роботу за такими напрямками:

3.1.1. Робота із запобігання та протидії проявам булінгу проводиться у трьох напрямках: управлінському, просвітницькому, профілактичному.

3.1.2. Управлінський напрям – це аналіз ситуації в школі, розроблення правил поведінки, алгоритмів дій, плану заходів, здійснення моніторингу щодо виконання плану заходів, комфортності освітнього середовища.

3.1.3. Просвітницький напрям – це системна робота з інформування, роз'яснення з метою формування навичок терпимої та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії учасників освітнього процесу.

3.1.4. Профілактичний напрямок – це системна робота щодо попередження конфліктних ситуацій, їх конструктивного вирішення, розвитку комунікативних здібностей в учасників освітнього процесу.

3.1.5. Результатом профілактичної роботи є знання всіма учасниками освітнього процесу своїх прав та можливостей, способів дій та реагування на випадки булінгу свідками, учасниками або об'єктом якого вони стали, або могли стати.

3.2. Основними функціями щодо протидії булінгу є:

- діагностика – соціальне і психологічне вивчення здобувачів освіти та педагогічних працівників, моніторинг соціальних процесів та психічного розвитку окремих дітей, визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини в колективі;
- корекція – здійснення психолого-педагогічних заходів з метою подолання різних форм девіантної поведінки (у разі недостатності психопрофілактичної роботи та за умови необхідності, своєчасності та ефективності застосування методів психокорекції та загальної психотерапії);
- реабілітація – надання психолого-педагогічної і соціальної допомоги учням, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою адаптації їх до умов навчання у ліцеї та соціального середовища;
- профілактика – своєчасне запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової і соціальної нетерпимості, аморального способу життя та ін.;
- психологічна просвіта – підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу – здобувачів освіти, вчителів, співробітників.

3.3. Використання потенціалу навчальних предметів, які вивчаються у ліцеї. Це предмети, які присвячені здоров'ю, здоровому способу життя та фізичній культурі.

3.4. Мають бути розроблені наступні документи:

- правила поведінки здобувача освіти в гімназії;
- план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню), щорічно;
- порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування);
- порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) у ліцеї та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування)"

IV. ПЛАНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ БУДЬ-ЯКИМ ПРОЯВАМ ДИСКРИМІНАЦІЇ, БУЛІНГУ У ЛІЦЕЇ

- 4.1. Розробляється «План заходів із запобігання та протидії булінгу» на початок навчального року.
- 4.2. Реалізуються заходи із запобігання проявам дискримінації (план протидії булінгу).
- 4.3. Проводиться опитування здобувачів освіти, педагогічних працівників і батьків, щодо безпечного і психологічно комфортного освітнього середовища.
- 4.4. Адміністрація та педагогічні працівники ліцею ознайомлюються з нормативно-правовими документами щодо виявлення ознак булінгу, іншого насильства та запобігання йому.
- 4.5. Проводиться інформування щодо виявлення ознак булінгу в освітньому середовищі педагогічними працівниками.
- 4.6. Ліцей співпрацює з представниками правоохоронних органів, іншими фахівцями з питань запобігання та протидії булінгу.
- 4.7. Оприлюднюються правила поведінки учасників освітнього процесу.
- 4.8. Протягом навчального року проводиться спостереження за дотриманням учасниками освітнього процесу прийнятих у ліцеї правил поведінки. Класними керівниками на класних годинах протягом навчального року проводяться бесіди щодо дотримання «Правил поведінки учнів ліцею».

V. ПОРЯДОК РЕАГУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЛІЦЕЮ НА ВИЯВЛЕНІ АБО ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ БУЛІНГУ

- 5.1. Підставою для реагування в гімназії на випадки булінгу (цькування) є заява або повідомлення, про випадок та/або підозру його вчинення стосовно учня та/або учнем стосовно інших учасників освітнього процесу, які отриманні адміністрацією ліцею.
 - 5.1.1. Повідомлення можуть бути в усній та/або письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації (телефон, соціальні мережі, електронна пошта, електронні месенджери, офіційні веб ресурси та ін.).
 - 5.1.2. Повідомляти про випадки булінгу (цькування) у ліцеї може будь-яка особа, учасником або стороною якого вона стала або яка підозрює про його вчинення стосовно учня та/або учнем стосовно інших учасників освітнього процесу, або про який отримала достовірну інформацію.
 - 5.1.3. Повнолітні учасники освітнього процесу зобов'язані вжити заходів невідкладного реагування у разі звернення дитини, якщо вони стали свідками булінгу (цькування) та оцінити рівень небезпеки життю та здоров'ю сторін булінгу (цькування), негайно втрутитись із метою припинення небезпечного впливу, надати (за потреби) невідкладну медичну та психологічну допомогу, звернутись до органів охорони здоров'я для надання медичної допомоги тощо.
- 5.2. Дії адміністрації:
 - 5.2.1 Директор призначає уповноважену особу за реалізацію норм законодавства у сфері запобігання та протидії булінгу (цькуванню) у ліцеї з числа своїх заступників;

- 5.2.2. У разі отримання заяви про випадок булінгу (цькування) не пізніше однієї доби повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України про звернення, одного з батьків або законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи; для невідкладного надання психологічної допомоги (за потреби) інформує територіальний орган (підрозділ) служби у справах дітей та/або центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; для організації надання медичної допомоги постраждалій особі (за потреби) викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги;
- 5.2.3. Визначає наказом склад комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) з метою проведення розслідування;
- 5.2.4. У випадку тимчасової відсутності уповноваженої особи визначає цим наказом особу зі складу комісії, відповідальну за підготовку матеріалів для засідання;
- 5.2.5. Інформує особу, яка звернулась із заявою, про подальший порядок її розгляду;
- 5.2.6. Скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) не пізніше, ніж три робочі дні з дня надходження заяви про випадок або підозру з метою планування та застосування необхідних заходів реагування.
- 5.3. Психологічна служба** (практичний психолог) здійснює системну роботу з виявлення, реагування та запобігання булінгу, іншому насильству та проводить:
- 5.3.1. Опитування та анкетування щодо булінгу в освітньому середовищі для учнів, батьків та вчителів протягом року.
- 5.3.2. Діагностування рівня агресивної поведінки та тривожного стану учнів протягом року.
- 5.3.3. Виховні бесіди та години психолога з учнями відповідно до «Плану заходів із запобігання та протидії булінгу»
- 5.3.4. Інформування про нові нормативно-правові документи щодо освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства, дискримінації та випадків булінгу.
- 5.3.5. Індивідуальні консультації з учасниками освітнього процесу з питань соціалізації та агресивної поведінки.
- 5.4. Діяльність комісії ліцею з розгляду випадків булінгу (цькування):**
- 5.4.1. Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) є колегіальним органом ліцею, яка скликається в кожному окремому випадку надходження заяв про випадки булінгу (цькування) у ліцеї не пізніше ніж три робочі дні з дня надходження заяви або повідомлення.
- 5.4.2. До складу комісії входять уповноважена особа та інші заінтересовані особи (педагогічні, практичний психолог, медичний працівник та інші особи) за рішенням директора ліцею.
- 5.4.3. Комісія на своїх засіданнях розробляє пропозиції та рекомендації з питань, що належать до її компетенції.
- 5.5. До повноважень комісії належать:**

- 5.5.1. Розгляд та аналіз матеріалів за результатами проведеного розслідування щодо з'ясування обставин на підставі заяви про булінг (цькування);
- 5.5.2. Визначення сторін булінгу (цькування), можливих причин та необхідних заходів для їх усунення;
- 5.5.3. Планування заходів стабілізації психологічного клімату у колективі, формування емпатії між сторонами булінгу (цькування) та надання соціальних та психолого-педагогічних послуг сторонам булінгу (цькування), в тому числі із залученням необхідних фахівців із надання правової, соціальної та іншої допомоги тощо;
- 5.5.4. Формування рекомендацій для педагогічних працівників ліцею щодо доцільних методів навчання та організації роботи з малолітніми чи неповнолітніми сторонами булінгу (цькування) та їхніми батьками або законними представниками;
- 5.5.5. Формування рекомендацій для батьків або законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).

5.6. За підсумками роботи комісії складається акт

- 5.6.1. За виконання та моніторинг запланованих заходів відновлення та нормалізації психологічного клімату у ліцеї та визначених рекомендацій для учасників булінгу (цькування) згідно з протоколом засідання комісії відповідає уповноважена особа або особа, яка її замінює у разі відсутності відповідно до наказу про склад комісії.
- 5.6.2. Комісія протягом десяти днів проводить розслідування, робить аналітичний звіт та приймає відповідне рішення. Результати рішення доводяться до відома зацікавлених осіб.
- 5.6.3. Комісія складає акт (Додаток 2) про наслідки розслідування, рішення комісії реєструються в окремому журналі (Додаток 3) та зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів усіх членів комісії.
- 5.6.4. До складу Комісії входять директор ліцею, заступник директора з навчально-виховної роботи, заступник директора з виховної роботи, практичний психолог, залучаються також педагоги, батьки постраждалого та кривдника, інші зацікавлені особи.
- 5.6.5. Якщо випадок не носить систематичний характер і не має злого умислу, то питання вирішується у межах ліцею із залученням членів Комісії.
- 5.6.6. Якщо Комісія визнала, що це був булінг, то директор ліцею зобов'язаний повідомити відділ з питань освіти, культури та дозвілля Підберізьцівської сільської ради та уповноважені органи Національної поліції України та Службу у справах неповнолітніх та дітей.
- 5.6.7. Якщо Комісія не кваліфікує випадок булінгом, а постраждалий з цим не згідний, то він може звертатись до відділу з питань освіти, культури та

дозвілля Підберіздівської сільської ради, органів Національної поліції, гарячу телефонну лінію щодо булінгу та Службу у справах неповнолітніх та дітей.

VI. Відповідальність осіб.

- 6.1. Кривдник (булер), потерпілий (жертва), за наявності – спостерігачі зобов'язані виконувати рішення та рекомендації Комісії.
- 6.2. У разі підтвердження факту вчинення булінгу (цькування) за результатами розслідування та висновків Комісії надаються соціальні та психолого-педагогічні послуги учасникам освітнього процесу, які вчинили булінг, стали його свідками, або постраждали від булінгу.
- 6.3. Директор ліцею або уповноважені ним особи відповідно до чинного законодавства та в межах повноважень здійснюють контроль за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу.
- 6.4. У разі повторного факту виявлення насильницьких дій, злісного невиконання рішень та рекомендацій Комісії, голова Комісії доводить до відома уповноважених осіб, які діють відповідно до законодавства України.

VII. Прикінцеві положення

- 6.1. Положення про запобігання та протидію булінгу в Підберіздівському ліцеї Підберіздівської сільської ради схвалюється педагогічною радою та затверджується директором ліцею, план заходів із протидії боулінгу затверджується наказом директора і є обов'язковим для виконання усіма учасниками освітнього процесу.
- 6.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться наказом директора після схвалення педагогічною радою.